

Het is moeilijk toegeven dat De Linkse Kerk bestaat

Posted on 1 juni 2022 by Syp Wynia

Wij, de auteurs van het boek ***De Linkse Kerk*** ('Hoe calvinistisch Nederland steeds dezelfde afslag neemt') hebben het er maar druk mee. Interviews, recensies, reacties. Daar klagen we natuurlijk niet over. 'De Linkse Kerk' gaat over een belangrijk thema: hoe een van origine behoudend volksdeel sinds meer dan een halve eeuw steeds weer naar links afslaat en zo het land mee laat kantelen.

Niet iedereen is er blij mee, dat er eindelijk ruimere aandacht wordt besteed aan dit belangrijke proces. Zowel binnen als buiten de gereformeerde kring was er tot dusver weinig aandacht voor, terwijl er toch alle reden is om daar met sociologische, politicologische, historische en – wie weet – theologische ogen naar te kijken. De insiders hadden weinig belang bij introspectie, de outsiders hadden er geen oog voor – daar lijkt het in ieder geval op.

Met Tijs, Sytze en Almatine

Ook in dat opzicht was het een bijzondere ervaring om op donderdag 26 mei op

Radio 1 onder leiding van presentator Tijs van den Brink een gesprek te voeren over De Linkse Kerk, met de gereformeerde, voormalige ARP- en CDA-politicus Sytze Faber en met de vrijgemaakt-gereformeerde dominee Almatine Leene, voormalig Theoloog des Vaderlands.

Almatine Leene herkende naar haar zeggen uit eigen ervaring (geboren in 1984) niet zoveel van linkse afslagen in gereformeerde kring. En dat zoiets als het klimaat ook in de gereformeerde wereld een dominante rol speelt, dat leek haar logisch gezien de alarmerende rapporten van het IPCC, de VN-comité voor de klimaatverandering. Almatine Leene dacht dat de gereformeerden vooral meebewogen met maatschappelijke ontwikkelingen. Zij zag dat niet zozeer als zwenkingen naar links.

Faber: geharnast

Sytze Faber zat veel geharnaster in de materie. Die bleek vastbesloten het uitgangspunt van De Linkse Kerk onderuit te halen, al bleek hij daar niet geheel consistent in. Je kunt immers moeilijk beweren dat de opvattingen in gereformeerde kring nooit wezenlijk zijn veranderd, om die veranderingen vervolgens toe te juichen. Hij ontkende ook links te zijn geworden, terwijl hij daar als politicus juist prat op ging.

Ook bijzonder: Sytze Faber was als hoofdredacteur van het (gereformeerde) Friesch Dagblad de opvolger van ARP-senator Hendrik Algra, die in de jaren zestig een van de belangrijkste tegenstanders was van de linkse draai in de ARP. Enfin, luister zelf maar naar ***het gesprek*** – een debat, zou je ook kunnen zeggen – met Faber (en een beetje met Leene).

Bouwman en Wynia

Roelof Bouwman en ik maakten **deze video van WWTV** – **plus podcast** – over 'De Linkse Kerk'. Roelof Bouwman is één van de twaalf auteurs van 'De Linkse Kerk' en nam drie hoofdstukken voor zijn rekening. Over hoe gereformeerde communisten zich lieten misbruiken door Moskou. En dat protestanten overwegend behoudend zijn, maar hun dominees overwegend links (om niet te zeggen GroenLinks).

Berkelaar en Van den Berg

In dagblad De Telegraaf verscheen een interview (van Wierd Duk) met twee andere auteurs van De Linkse Kerk: Wim Berkelaar en Jan-Jaap van den Berg: ‘Linkse protestanten speelden een belangrijke rol in het ontstaan van ’Nederland gidsland’: ’Gereformeerd is nu woke’. Zie hieronder.

DE TELEGRAAF
DONDERDAG 12 MEI 2022

NIEUWS VAN DE DAG T13

IN NEDERLAND

Wim Berkelaar (l.) en Jan-Jaap van den Berg: „Jezus werd soort anti-kernwapen-pacifist."

'Gereformeerd is nu woke'

Linkse protestanten speelden een belangrijke rol in het ontstaan van 'Nederland gidsland'. De religiositeit verdween, maar het opgeheven vingertje bleef. „Gereformeerden gingen denken dat zij de wereld kunnen verbeteren."

'Wat weten jonge mensen nog van het verschil tussen gereformeerd en hervormd?" mijmert Wim Berkelaar. „Niets."

„De scheidslijn is nu het 'christelijke Westen' versus de orthodoxe islam", zegt Jan-Jaap van den Berg.

We zitten in Berkelaars werkkamer, met uitzicht over de campus van de Vrije Universiteit in Amsterdam, en praten over 'gereformeerd Nederland'. „Het is nauwelijks voor te stellen dat dit alles, een universiteit met nu zo'n dertigduizend studenten, begon met het inzamelen van geld onder de *blijvne luyden*", merkt Berkelaar op. De historicus, verbonden aan het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (HDC), doelt op de orthodox-gereformeerden, die door hun politiek en geestelijk leider, Abraham Kuyper, rond 1880 werden aangespoord bij te dragen aan de oprichting van 'hun' protestants-christelijke universiteit.

Wat dat gereformeerde volksdeel allemaal wel niet voor elkaar wist te boksen, is (mede) thema van de nieuwe bundel *De linkse kerk: hoe calvinistisch Nederland steeds dezelfde afslag neemt*, waar Berkelaar (66) en Van den Berg (53), historicus en politicoloog, aan bijdroegen. Wim Berkelaar: „Als je drie gereformeerden hebt in een groep van tien, hebben zij binnen de kortste keren de leiding. Het zijn harde werkers, doortastend en ze kennen nauwelijks twijfel."

Die gereformeerde Kuypersen waren aanvankelijk behoudend, zegt Berkelaar. „Maar vanaf de jaren 60 ongeveer gaan ze meehelpen om de wereld te verbeteren. Dan wordt Jezus een soort antikernwapen-pacifist. Tegenwoordig deinen activistische gereformeerden mee op de woke-golf." Jan-Jaap van den Berg, die promoveerde op een proefschrift over de Anti-Revolutionaire Partij (ARP): „In de jaren 60 was het de ontwikkelingssamenwerking, daarna de atoombom, nu zijn het de vluchtelingenkinderen van Moria: allemaal zuivere totems voor christelijk-protestants Nederland. Hoe meer je je daarvoor inzet, hoe meer je deugt. Terwijl ze zoveel meer zouden kunnen doen aan sociaal-christelijke politiek. De bagagehandelaars die op Schiphol worden uitgebuit, dát zou door CU en CDA moeten worden opgepakt."

'Het zijn harde werkers, doortastend'

Abraham Kuyper, de gereformeerde voorman, vernette zich tegen liberalen en socialisten. „Ook toen al met een enorme morele lading", zegt Berkelaar. „Maar hij ging nog uit van de feilbaarheid van de mens, van een 'gebroken wereld'. Wat ik fascinerend vind, is dat linkse gereformeerden, mede aangetrokken door wereldse verlokkingen als aanzien en status, gingen geloven dat zij de wereld kunnen verbeteren. Dat getuigt van een zekere hoogmoed. Maar in het christendom zit natuurlijk ook de opdracht: help de verworpenen der aarde."

Communisten

Vlak het christelijke schuldbesef niet uit, zegt Jan-Jaap van den Berg, zelf van gereformeerde huize. „Gereformeerden onderwerpen zich graag aan een strenge moraal. Bovendien maken ze aanspraak op dé waarheid." „Wat dat laatste betreft zijn het net communisten", constateert Berkelaar.

Die waarheid vinden veel linkse christenen tegenwoordig in de woke-beweging, die zich opwerpt als belangenbehartiger van allerlei minderheidsgroepen: van lgbtq tot moslims en 'mensen van kleur', stelt Wim Berkelaar vast. „Ze hebben het ene stelige gedachtegoed ingeruild voor het andere. Een kruit als Trouw zit helemaal in die woke-boek: de verworpenen der aarde zijn voor hen immigranten en moslims."

Van den Berg: „Ik mis bij zo'n christelijk instituut als Trouw een eigen visie op de islam, op de multiculturele samenleving, de positie van de vrouw, de identiteit van Nederland. Ik verwacht dat ze die problemen doordenken en op basis van de eigen traditie antwoorden formuleren."

In de bundel *De linkse kerk* constateren de auteurs dat de gereformeerde achterban in de regel conservatiever is dan de kerkelijke, besturlijke en politieke leiding. Berkelaar: „Vroeger had je iemand als Maarten Schakel, de verzetsstrijder die in de ARP en later het CDA het behoudende verbaal vertegenwoordigde. Misschien is Pieter Omtzigt nu zo iemand. Ik zie conservatief-christelijke jongeren overstappen naar charismatische figuren als Baudet en Wilders. Die radicale jongeren willen harde uitspraken horen, bijvoorbeeld over de islam. Zij vinden ook de SGP te braaf."

'Vlak het christelijk schuldbesef niet uit'

„Je kunt ook behoudend zijn en links", oppert Van den Berg. „Er ligt een enorme kans voor een partij die cultureel-conservatieve en sociaal-economisch progressieve politiek combineert: grenzen aangeven ten aanzien van Europese uitbreiding en jegens andere religies en culturen, kritisch op immigratie, zorgen voor goede arbeidsvoorwaarden en een gezonde woningmarkt. De CU had die positie kunnen opeisen."

Naast de duidende stukken wordt in de bundel een 'Gereformeerde Hall of Fame' opgenomen: een lijst bekende Nederlanders van gereformeerde komaf, met naast bekende kopstukken ook namen als die van Arjen Lubach, Gerard Joling, Jack Spijkerman, Klaas Wilting en Jan Slagter. 'Volgens de volkstellingen heeft in de 200 jaar nooit meer dan 9,7% van de Nederlanders behoord tot een gereformeerd kerkgenootschap'. Luidt de begeleidende tekst. 'Op grond daarvan zou je verwachten dat gereformeerden in ons land steeds een bescheiden rol hebben gespeeld. Het tegendeel is het geval'.

Inderdaad leverde die puriteins-calvinistische levensstijl - zelfzucht, soberheid, ijver - veten maatschappelijk succes op. Jan-Jaap van den Berg: „Gereformeerden vormden maar een kleine groep en hebben een disproportionele invloed gehad op de ordening van de samenleving en op het besturlijke en politieke systeem. Dat is hun verdienste. Ik denk trouwens dat er voor gematigde christelijk-sociale politiek, zoals het CDA vroeger was, nog altijd belangstelling bestaat, vooral buiten de Randstad."

Berkelaar gelooft niet in een wederopstanding van de christendemocratie: „Ik zie het potentieel van iemand als Omtzigt, maar gelooof niet in een partij die de Bijbel als richtsnoer heeft. De Bijbel is voor de meeste Nederlanders een gesloten boek." Maar de gedachte 'Nederland gidsland' blijft, zegt Berkelaar. „D66, GL, Trouw: Nederland moet en zal gidsland zijn, nu inzake het klimaat. Dat moralistisch-calvinistische verdwijnt niet."

'De Linkse Kerk' *is uitgegeven door Uitgeverij Blauwburgwal, omvat 264 pagina's, kost* ***23,50*** *en is overal verkrijgbaar, in de boekhandel en de internetboekhandel, zoals* ***HIER*** *(geen verzendkosten****).***